

BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC LỒNG GHÉP VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG TÂY NGUYÊN VÀO HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM CHO SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC TIỂU HỌC THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

LÊ THỊ CẨM LỆ
Trường Đại học Tây Nguyên

Nhận bài ngày 25/6/2026. Sửa chữa xong 28/7/2026. Duyệt đăng 03/8/2026.

Abstract

This article proposes four measures to develop primary education students' competence in integrating Central Highlands traditional culture into the design of experiential activities under the 2018 General Education Curriculum. Based on theoretical analysis and a review of relevant studies, the article clarifies the educational value of Central Highlands traditional culture for primary school pupils and identifies a research gap in developing pre-service teachers' competence to design experiential activities grounded in local cultural contexts. The proposed measures include developing a module on incorporating Central Highlands traditional culture into experiential activities; training students to transform cultural values into educational tasks; organizing project-based practice in designing educational products; and assessing these products through rubrics tailored to the cultural context of the Central Highlands.

Keywords: 2018 General Education Curriculum, Central Highlands traditional culture, design competence, experiential activities, primary education students.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (GDPT 2018), hoạt động trải nghiệm (HĐTN) ở cấp tiểu học được xác định là hoạt động giáo dục bắt buộc, góp phần hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực học sinh (HS) thông qua việc tổ chức cho các em tham gia vào các tình huống thực tiễn của đời sống nhà trường, gia đình và cộng đồng (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018b). Khác với cách tiếp cận dạy học thiên về truyền thụ tri thức, HĐTN tạo cơ hội để HS được quan sát, thực hành, giao tiếp, hợp tác, giải quyết vấn đề và chuyển hóa kinh nghiệm cá nhân thành hiểu biết, kĩ năng và thái độ tích cực. Đối với giáo dục tiểu học, việc thiết kế HĐTN không chỉ cần bảo đảm yêu cầu cần đạt của chương trình mà còn phải phù hợp với đặc điểm tâm lí lứa tuổi, điều kiện nhà trường và bối cảnh văn hóa - xã hội địa phương. Ở khu vực Tây Nguyên, văn hóa truyền thống có nhiều giá trị đặc sắc như không gian văn hóa cồng chiêng, sử thi, lễ hội, nhà dài, trang phục, nhạc cụ, nghề thủ công, trò chơi dân gian và sinh hoạt cộng đồng. Đây là nguồn học liệu sống động, có khả năng hỗ trợ HS tiểu học hình thành tình yêu quê hương, ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa, năng lực giao tiếp, hợp tác, tự chủ và thích ứng với môi trường sống. Vì vậy, tích hợp văn hóa truyền thống Tây Nguyên vào HĐTN là một hướng tiếp cận có ý nghĩa giáo dục và thực tiễn. Tuy nhiên, để tổ chức hiệu quả các HĐTN gắn với văn hóa truyền thống địa phương, giáo viên cần có năng lực thiết kế hoạt động phù hợp, bao gồm xác định mục tiêu, lựa chọn nội dung văn hóa, xây dựng tiến trình hoạt động, lựa chọn phương pháp, hình thức tổ chức, thiết kế học liệu và đánh giá kết quả trải nghiệm. Các nghiên cứu về HĐTN ở tiểu học cho thấy giáo viên và sinh viên (SV) sư phạm vẫn còn gặp khó khăn trong khâu thiết kế kế hoạch, lựa chọn nội dung, tổ chức hoạt động và đánh giá kết quả giáo dục (Nguyễn Thị Ngọc, 2022; Vũ Thị Lan Anh, 2024). Đối với SV ngành Sư phạm Tiểu học, việc phát triển năng lực thiết kế HĐTN gắn với văn hóa

Email: ltcle@ttn.edu.vn

truyền thống Tây Nguyên càng có ý nghĩa quan trọng, bởi đây là lực lượng giáo viên tương lai sẽ trực tiếp thực hiện Chương trình GDPT 2018 tại các địa bàn có đặc điểm văn hóa, ngôn ngữ và điều kiện giáo dục đa dạng.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý luận về hoạt động trải nghiệm ở tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Theo Chương trình GDPT 2018, HĐTN ở cấp tiểu học là hoạt động giáo dục bắt buộc, được tổ chức nhằm tạo cơ hội cho HS huy động kiến thức, kĩ năng, kinh nghiệm cá nhân để tham gia vào các hoạt động thực tiễn trong nhà trường, gia đình và cộng đồng. Thông qua quá trình tham gia, thực hành, chia sẻ, điều chỉnh hành vi và vận dụng kinh nghiệm vào tình huống mới, HS từng bước hình thành các phẩm chất chủ yếu và năng lực cốt lõi theo yêu cầu của chương trình (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018a; Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018b).

Cách tiếp cận của Chương trình GDPT 2018 có sự tương thích với các tư tưởng giáo dục hiện đại trên thế giới. Dewey (1938) cho rằng giáo dục cần được xây dựng trên nền tảng kinh nghiệm của người học; HS không chỉ tiếp nhận tri thức một cách thụ động mà cần học thông qua hành động, tương tác và suy ngẫm về kinh nghiệm. Kế thừa tinh thần đó, Kolb (1984) phát triển lý thuyết học tập trải nghiệm, nhấn mạnh chu trình học tập gồm trải nghiệm cụ thể, quan sát phản tư, khái quát hóa và vận dụng vào tình huống mới. Như vậy, bản chất của HĐTN trong Chương trình GDPT 2018 không tách rời xu hướng giáo dục quốc tế mà thể hiện rõ quan điểm lấy người học làm trung tâm, coi kinh nghiệm thực tiễn là nguồn quan trọng để hình thành tri thức, kĩ năng, thái độ và năng lực.

Ở cấp tiểu học, HĐTN giữ vai trò quan trọng trong phát triển toàn diện HS. Hoạt động này giúp HS hình thành thói quen tự phục vụ, giao tiếp, hợp tác, tự quản, giải quyết vấn đề, thích ứng với môi trường học tập và đời sống cộng đồng. Các nội dung hoạt động thường gắn với mối quan hệ của HS với bản thân, gia đình, nhà trường, xã hội, thiên nhiên và nghề nghiệp. Do đó, HĐTN không chỉ hỗ trợ HS vận dụng kiến thức vào thực tiễn mà còn góp phần giáo dục giá trị sống, kĩ năng sống, trách nhiệm cá nhân và tình yêu quê hương, đất nước (Đặng Vũ Hoạt, 2016; Nguyễn Thị Liên và cộng sự, 2016; Phó Đức Hòa, 2019).

Việc thiết kế HĐTN ở tiểu học cần bảo đảm sự phù hợp giữa mục tiêu giáo dục, nội dung hoạt động, phương pháp tổ chức và đánh giá kết quả. Hoạt động phải xuất phát từ yêu cầu cần đạt của chương trình, đồng thời phù hợp với đặc điểm tâm lí, nhận thức, ngôn ngữ, kinh nghiệm sống và điều kiện học tập của HS tiểu học. Các nghiên cứu trong nước cho thấy, thiết kế HĐTN cần chú ý đến việc xác định mục tiêu, lựa chọn nội dung, tổ chức tiến trình hoạt động, sử dụng phương pháp phù hợp và đánh giá sự tham gia, thái độ, hành vi, sản phẩm cũng như sự tiến bộ của HS (Nguyễn Thị Ngọc, 2022; Vũ Thị Lan Anh, 2024). Bên cạnh đó, HĐTN là con đường thuận lợi để tích hợp nội dung giáo dục địa phương vào nhà trường tiểu học. Quan điểm này phù hợp với lý thuyết giáo dục đa văn hóa của Banks (2015), theo đó chương trình giáo dục cần tôn trọng sự đa dạng văn hóa, giúp người học hiểu, trân trọng và có năng lực tham gia vào đời sống xã hội đa dạng. Từ góc độ này, việc đưa các yếu tố văn hóa địa phương vào HĐTN không chỉ làm cho nội dung giáo dục gần gũi với HS mà còn góp phần hình thành ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa, thái độ tôn trọng sự khác biệt và năng lực giao tiếp trong môi trường đa văn hóa.

Đối với khu vực Tây Nguyên, văn hóa truyền thống là nguồn học liệu giàu giá trị giáo dục. Không gian văn hóa cồng chiêng Tây Nguyên đã được UNESCO ghi danh là di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại, phản ánh đời sống tinh thần, sinh hoạt cộng đồng, tín ngưỡng, âm nhạc và bản sắc văn hóa của các dân tộc Tây Nguyên (UNESCO, 2005). Cùng với cồng chiêng, các yếu tố như sử thi, lễ hội, nhà dài, trang phục, nhạc cụ, nghề thủ công, trò chơi dân gian và sinh hoạt cộng đồng đều có thể được khai thác trong thiết kế HĐTN cho HS tiểu học (Ngô Đức Thịnh, 2006; Tô Ngọc Thanh, 2007). Như vậy, HĐTN ở tiểu học theo Chương trình GDPT 2018 vừa dựa trên định hướng đổi mới giáo dục của Việt Nam, vừa có sự kế thừa các tư tưởng giáo dục hiện đại của thế giới về học tập qua kinh nghiệm, giáo dục lấy người học làm trung tâm và giáo dục đa văn hóa. Đây là cơ sở lý luận quan trọng để đề xuất các

biện pháp phát triển năng lực thiết kế HĐTN gắn với văn hóa truyền thống Tây Nguyên cho SV ngành Sư phạm Tiểu học.

2.2. Văn hóa truyền thống Tây Nguyên và ý nghĩa giáo dục đối với học sinh tiểu học

Tây Nguyên là không gian văn hóa đặc thù của Việt Nam, nơi cư trú của nhiều cộng đồng dân tộc với hệ giá trị văn hóa phong phú, đa dạng và giàu bản sắc. Văn hóa truyền thống Tây Nguyên được thể hiện qua nhiều phương diện như cổng chiêng, sử thi, thơ ca dân gian, lễ hội, nhà dài, nhà rông, trang phục, nhạc cụ, nghề thủ công, ẩm thực, trò chơi dân gian, phong tục tập quán, kí hiệu, hoa văn và biểu tượng văn hóa. Trong đó, không gian văn hóa cổng chiêng Tây Nguyên đã được tổ chức UNESCO ghi danh là di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại, cho thấy giá trị tiêu biểu của di sản này trong đời sống tinh thần, tín ngưỡng, nghệ thuật và sinh hoạt cộng đồng của các dân tộc Tây Nguyên (UNESCO, 2005).

Văn hóa truyền thống Tây Nguyên không chỉ là di sản cần được bảo tồn mà còn là nguồn học liệu có giá trị đối với giáo dục tiểu học. Các giá trị như tinh thần cộng đồng, sự gắn bó với thiên nhiên, lòng biết ơn, ý thức tôn trọng người lớn tuổi, sự cần cù trong lao động, tinh thần đoàn kết và trách nhiệm với buôn làng có thể được chuyển hóa thành nội dung giáo dục gắn gũi với HS. Theo tác giả Ngô Đức Thịnh (2006), văn hóa tộc người chứa đựng hệ giá trị sống, cách ứng xử và bản sắc cộng đồng; vì vậy, đưa văn hóa địa phương vào giáo dục giúp HS hiểu môi trường sống của mình, đồng thời hình thành thái độ trân trọng sự đa dạng văn hóa.

Các yếu tố văn hóa truyền thống Tây Nguyên có thể được lồng ghép vào nhiều môn học ở tiểu học. Trong môn Tiếng Việt, truyện kể, sử thi, thơ ca dân gian, lời nói văn, câu chuyện về lễ hội hoặc nhân vật cộng đồng có thể được khai thác để phát triển năng lực đọc, nói, nghe, viết và bồi dưỡng tình yêu văn hóa địa phương. Trong môn Tự nhiên và Xã hội, các nội dung về nhà ở, trang phục, nghề truyền thống, môi trường sống, sinh hoạt cộng đồng và mối quan hệ giữa con người với thiên nhiên có thể giúp HS hiểu rõ hơn đời sống của các dân tộc Tây Nguyên. Trong môn Mĩ thuật và Âm nhạc, hoa văn thổ cẩm, kí hiệu, biểu tượng, màu sắc, cổng chiêng, dân ca và nhạc cụ truyền thống là chất liệu phù hợp để phát triển năng lực thẩm mĩ, cảm xúc nghệ thuật và ý thức bảo tồn di sản. Tuy có thể tích hợp vào nhiều môn học, HĐTN là không gian có tiềm năng lớn nhất để khai thác văn hóa truyền thống Tây Nguyên. HĐTN không bị giới hạn bởi cấu trúc tri thức của một môn học riêng lẻ mà cho phép tổ chức các hoạt động đa dạng như tìm hiểu di sản, tham quan, giao lưu với nghệ nhân, kể chuyện sử thi, tái hiện lễ hội, thực hành trò chơi dân gian, thiết kế sản phẩm thủ công, trình diễn âm nhạc hoặc tổ chức ngày hội văn hóa địa phương. Thông qua đó, HS không chỉ tiếp nhận tri thức về văn hóa mà còn được tham gia, cảm nhận, thực hành, chia sẻ và phản tư về các giá trị văn hóa trong đời sống.

Từ góc độ giáo dục đa văn hóa, tác giả Banks (2015) cho rằng nhà trường cần giúp người học hiểu, tôn trọng và tham gia tích cực vào đời sống xã hội đa dạng về văn hóa. Quan điểm này phù hợp với yêu cầu của Chương trình GDPT 2018, trong đó giáo dục hướng đến phát triển phẩm chất, năng lực, bồi dưỡng nhân cách và khả năng thích ứng của HS. Vì vậy, tích hợp văn hóa truyền thống Tây Nguyên vào HĐTN ở tiểu học là hướng tiếp cận phù hợp, vừa góp phần bảo tồn và phát huy bản sắc văn hóa địa phương, vừa tạo môi trường giáo dục sinh động, gắn gũi, giúp HS hình thành phẩm chất yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trách nhiệm và các năng lực cần thiết trong cuộc sống.

2.3. Tổng quan các nghiên cứu liên quan và sự cần thiết phải xây dựng biện pháp phát triển năng lực thiết kế hoạt động trải nghiệm cho sinh viên sư phạm tiểu học

Nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích tài liệu nhằm tổng hợp các công trình liên quan đến HĐTN, năng lực thiết kế HĐTN và việc khai thác yếu tố văn hóa địa phương trong giáo dục tiểu học. Qua tổng hợp tài liệu có thể thấy, các nghiên cứu về HĐTN ở tiểu học đã được quan tâm ở nhiều phương diện như mục tiêu, nội dung, hình thức tổ chức và vai trò của HĐTN trong phát triển phẩm chất, năng lực HS. Các tác giả Đặng Vũ Hoạt (2016), Nguyễn Thị Liên và cộng sự (2016), Phó Đức Hòa (2019) đều nhấn mạnh HĐTN cần được tổ chức theo hướng tạo cơ hội cho HS tham gia, thực hành, giao tiếp, hợp tác và vận dụng kinh nghiệm vào đời sống. Một số nghiên cứu gần đây đã trực tiếp đề cập đến năng

lực thiết kế HĐTN. Tác giả Nguyễn Thị Ngọc (2022) cho rằng giáo viên tiểu học cần được bồi dưỡng năng lực lập kế hoạch HĐTN để đáp ứng yêu cầu Chương trình GDPT 2018. Tác giả Vũ Thị Lan Anh (2024) nhấn mạnh việc thiết kế kế hoạch tổ chức HĐTN cần bảo đảm sự thống nhất giữa mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức và đánh giá kết quả hoạt động. Các nghiên cứu này cho thấy thiết kế HĐTN là một năng lực nghề nghiệp quan trọng, quyết định chất lượng tổ chức HĐTN trong nhà trường tiểu học. Tuy nhiên, các công trình hiện có chủ yếu tập trung vào việc tổ chức HĐTN cho HS hoặc bồi dưỡng giáo viên tiểu học, trong khi những nghiên cứu về phát triển năng lực thiết kế HĐTN cho SV ngành Sư phạm Tiểu học vẫn còn ít. Đặc biệt, hướng nghiên cứu về năng lực thiết kế HĐTN gắn với văn hóa truyền thống Tây Nguyên cho SV sư phạm hầu như chưa được quan tâm đầy đủ. Đây là khoảng trống cần tiếp tục nghiên cứu, bởi SV sư phạm tiểu học là lực lượng giáo viên tương lai cần được chuẩn bị năng lực thiết kế hoạt động giáo dục phù hợp với bối cảnh văn hóa, xã hội và đặc điểm HS ở địa phương.

Các nghiên cứu về giáo dục địa phương cũng cho thấy việc khai thác yếu tố văn hóa, lịch sử, đời sống và môi trường địa phương trong HĐTN có ý nghĩa quan trọng đối với HS tiểu học. Nhóm tác giả Nguyễn Thị Kim Lan, Trần Huỳnh Dũng Nhân (2021) khẳng định tích hợp nội dung giáo dục địa phương trong HĐTN giúp kết nối nhà trường với đời sống cộng đồng. Tác giả Hoàng Công Kiên và cộng sự (2020) cho rằng khai thác yếu tố địa phương trong xây dựng nội dung HĐTN góp phần hình thành tình yêu quê hương và ý thức trách nhiệm của HS. Tuy vậy, các nghiên cứu này mới dừng lại ở việc khẳng định vai trò của yếu tố địa phương, chưa đi sâu vào hệ thống biện pháp phát triển năng lực thiết kế HĐTN gắn với một vùng văn hóa cụ thể như Tây Nguyên.

Từ tổng hợp trên có thể thấy, năng lực thiết kế HĐTN đã được đề cập nhưng chưa đầy đủ, còn thiếu các nghiên cứu chuyên sâu về SV ngành Sư phạm Tiểu học và càng thiếu các nghiên cứu gắn với văn hóa truyền thống Tây Nguyên. Do đó, việc xây dựng các biện pháp phát triển năng lực thiết kế HĐTN gắn với văn hóa truyền thống Tây Nguyên cho SV ngành Sư phạm Tiểu học là cần thiết. Các biện pháp này cần giúp SV không chỉ nắm được quy trình thiết kế HĐTN mà còn biết nhận diện, lựa chọn và chuyển hóa các giá trị văn hóa địa phương thành mục tiêu, nội dung, nhiệm vụ, học liệu và hình thức tổ chức phù hợp với HS tiểu học.

2.4. Một số biện pháp phát triển năng lực thiết kế hoạt động trải nghiệm gắn với văn hóa truyền thống Tây Nguyên cho sinh viên ngành Giáo dục Tiểu học

Trên cơ sở lí luận về HĐTN, giáo dục địa phương và các giá trị văn hóa truyền thống Tây Nguyên có thể đề xuất một số biện pháp phát triển năng lực thiết kế HĐTN cho SV ngành Giáo dục Tiểu học.

2.4.1. Xây dựng học phần/chuyên đề về khai thác văn hóa truyền thống Tây Nguyên trong thiết kế hoạt động trải nghiệm

Mục đích: Giúp SV có nền tảng tri thức cơ bản về văn hóa truyền thống Tây Nguyên và nhận thức được giá trị giáo dục của các chất liệu văn hóa địa phương trong HĐTN ở tiểu học.

Cách thức tiến hành: Lồng ghép chuyên đề này vào các học phần như Giáo dục học tiểu học, Lí luận và phương pháp tổ chức HĐTN, Giáo dục địa phương hoặc Rèn luyện nghiệp vụ sư phạm. Giảng viên có thể tổ chức cho SV đọc tài liệu, xem tư liệu hình ảnh, video, phân tích một số di sản văn hóa tiêu biểu của Tây Nguyên, thảo luận về khả năng đưa các yếu tố văn hóa vào môn Tiếng Việt, Tự nhiên và Xã hội, Mĩ thuật, Âm nhạc và HĐTN. Sau đó, SV lập bảng lựa chọn các giá trị văn hóa phù hợp với từng khối lớp, từng chủ đề HĐTN và từng yêu cầu phát triển phẩm chất, năng lực HS.

Khi thực hiện cần lưu ý tránh biến tấu văn hóa truyền thống Tây Nguyên thành những thông tin giới thiệu đơn thuần hoặc mang tính minh họa bề mặt. Việc lựa chọn nội dung văn hóa cần bảo đảm tính chính xác, tôn trọng bản sắc cộng đồng, phù hợp với HS tiểu học và tránh khai thác những yếu tố nghi lễ, tín ngưỡng nhạy cảm không phù hợp với môi trường giáo dục phổ thông.

2.4.2. Rèn luyện quy trình thiết kế hoạt động trải nghiệm theo hướng chuyển hóa giá trị văn hóa thành nhiệm vụ giáo dục

Mục đích: Hình thành cho SV năng lực chuyển hóa các giá trị văn hóa truyền thống Tây Nguyên thành mục tiêu, nội dung, nhiệm vụ, học liệu và hình thức tổ chức HĐTN.

Cách thức tiến hành: Hướng dẫn SV thực hiện quy trình thiết kế gồm các bước: xác định yêu cầu cần đạt; lựa chọn giá trị văn hóa Tây Nguyên phù hợp; xác định mục tiêu hoạt động; thiết kế chuỗi nhiệm vụ trải nghiệm; lựa chọn hình thức tổ chức; chuẩn bị học liệu, phương tiện; xây dựng tiêu chí đánh giá và dự kiến phương án điều chỉnh. Ví dụ, từ giá trị công chiêng, SV có thể thiết kế hoạt động “Âm thanh buôn làng” với các nhiệm vụ nghe âm thanh công chiêng, nhận xét cảm xúc, tìm hiểu ý nghĩa cộng đồng, làm thẻ giới thiệu di sản và chia sẻ cách giữ gìn văn hóa địa phương. Từ hoa văn thổ cẩm, SV có thể thiết kế hoạt động quan sát, nhận diện hình khối, sáng tạo họa tiết và trình bày ý nghĩa biểu tượng.

Lưu ý khi thực hiện: Yêu cầu SV làm rõ mối liên hệ giữa nội dung văn hóa, nhiệm vụ trải nghiệm và phẩm chất, năng lực cần phát triển. Không nên để hoạt động chỉ dừng ở trình diễn, kể chuyện hoặc trưng bày sản phẩm. Mỗi hoạt động cần có tình huống khởi động, nhiệm vụ trải nghiệm, chia sẻ, phản tư và vận dụng để HS thực sự được tham gia và rút ra bài học.

2.4.3. Tổ chức thực hành thiết kế sản phẩm hoạt động trải nghiệm theo dự án sư phạm

Mục đích: Tạo cơ hội cho SV vận dụng kiến thức và quy trình đã học vào việc thiết kế sản phẩm cụ thể, có khả năng sử dụng trong môi trường tiểu học.

Cách thức tiến hành: Giao nhiệm vụ cho SV thực hiện các dự án thiết kế HĐTN theo chủ đề văn hóa Tây Nguyên. Một số chủ đề có thể là “Ngày hội văn hóa Tây Nguyên ở trường em”, “Em tìm hiểu không gian văn hóa công chiêng”, “Kể chuyện sử thi qua tranh”, “Hoa văn thổ cẩm và những biểu tượng văn hóa”, “Trò chơi dân gian của buôn làng”, “Nhà dài, nhà rông trong đời sống cộng đồng”. Mỗi nhóm SV cần xây dựng một bộ sản phẩm gồm kế hoạch hoạt động, học liệu trực quan, phiếu nhiệm vụ cho HS, tiêu chí đánh giá và phương án tổ chức. Sau khi hoàn thành, SV trình bày sản phẩm, tổ chức thử một phần hoạt động trong lớp học, nhận góp ý từ giảng viên và bạn học để chỉnh sửa.

Lưu ý khi thực hiện: Cần bảo đảm tính khả thi của sản phẩm. Hoạt động được thiết kế phải phù hợp với thời lượng, không gian lớp học, điều kiện trường tiểu học và khả năng tham gia của HS. Các sản phẩm học liệu cần đơn giản, trực quan, dễ sử dụng, tránh yêu cầu quá nhiều phương tiện hoặc điều kiện tổ chức vượt quá thực tế nhà trường.

2.4.4. Đánh giá và phản hồi sản phẩm thiết kế của sinh viên bằng rubric gắn với bối cảnh văn hóa Tây Nguyên

Mục đích: Giúp SV nhận diện rõ mức độ đạt được trong năng lực thiết kế HĐTN, từ đó biết điều chỉnh sản phẩm và hoàn thiện kĩ năng nghề nghiệp.

Cách thức tiến hành: Xây dựng bộ tiêu chí đánh giá sản phẩm thiết kế HĐTN của SV. Rubric có thể gồm các tiêu chí: xác định mục tiêu phù hợp với Chương trình GDPT 2018; lựa chọn giá trị văn hóa Tây Nguyên chính xác và có ý nghĩa giáo dục; thiết kế nhiệm vụ trải nghiệm phù hợp với HS tiểu học; bảo đảm tiến trình hoạt động logic; học liệu trực quan, hấp dẫn; hình thức tổ chức tạo cơ hội cho HS tham gia; đánh giá được thái độ, hành vi, sản phẩm và sự tiến bộ của HS; bảo đảm tính khả thi trong bối cảnh trường tiểu học. Giảng viên có thể kết hợp tự đánh giá, đánh giá đồng đẳng và đánh giá của giảng viên để tăng tính phản tư cho SV.

Lưu ý khi thực hiện: Rubric không chỉ dùng để chấm điểm mà phải được sử dụng như công cụ học tập. SV cần được giới thiệu rubric trước khi thiết kế, được đối chiếu sản phẩm với từng tiêu chí trong quá trình thực hiện và được chỉnh sửa sản phẩm sau khi nhận phản hồi. Việc đánh giá cần chú trọng cả quá trình hình thành ý tưởng, cách SV lựa chọn chất liệu văn hóa, cách tổ chức nhiệm vụ trải nghiệm và khả năng điều chỉnh sản phẩm theo góp ý.

3. Kết luận

Phát triển năng lực thiết kế HĐTN gắn với văn hóa truyền thống Tây Nguyên cho SV ngành Giáo dục

Tiểu học là yêu cầu cần thiết trong bối cảnh thực hiện Chương trình GDPT 2018. Văn hóa truyền thống Tây Nguyên với các giá trị như cồng chiêng, sử thi, thơ ca dân gian, lễ hội, nhà dài, nhà rông, hoa văn, kí hiệu và biểu tượng văn hóa là nguồn học liệu giàu ý nghĩa, có thể được lồng ghép vào nhiều môn học và đặc biệt phù hợp với HĐTN. Bài viết đã đề xuất bốn biện pháp trọng tâm: xây dựng chuyên đề về khai thác văn hóa truyền thống Tây Nguyên; rèn luyện quy trình chuyển hóa giá trị văn hóa thành nhiệm vụ giáo dục; tổ chức thực hành thiết kế sản phẩm theo dự án sư phạm; đánh giá, phản hồi sản phẩm bằng rubric gắn với bối cảnh văn hóa địa phương. Các biện pháp này góp phần giúp SV hình thành năng lực nhận diện, lựa chọn, thiết kế và đánh giá HĐTN phù hợp với HS tiểu học, đồng thời góp phần bảo tồn, phát huy bản sắc văn hóa Tây Nguyên trong giáo dục nhà trường.

Tài liệu tham khảo

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018a). *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26/12/2018 ban hành Chương trình giáo dục phổ thông*.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018b). *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 ban hành Chương trình giáo dục phổ thông: hoạt động trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp*.
- Đặng Vũ Hoạt (chủ biên, 2016). *Hoạt động trải nghiệm sáng tạo ở trường tiểu học*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Nguyễn Thị Liên, Nguyễn Thị Hằng, Tường Duy Hải, Đào Thị Ngọc Minh (2016). *Tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Phó Đức Hòa (chủ biên, 2019). *Hướng dẫn tổ chức hoạt động trải nghiệm lớp 1 theo Chương trình phổ thông mới*. NXB Đại học Sư phạm.
- Vũ Thị Lan Anh (2024). Thiết kế kế hoạch tổ chức hoạt động trải nghiệm hình thành phẩm chất, năng lực cho học sinh tiểu học. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm Hà Nội: Khoa học Giáo dục*, 69(5), 55-65. Doi:10.18173/2354-1075.2024-0117.
- Vũ Thị Lan Anh, Nguyễn Phương Anh (2026). Tổ chức hoạt động trải nghiệm phát triển năng lực số cho học sinh tiểu học. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Sư phạm Hà Nội: Khoa học Giáo dục*, 71(1), 80-88. DOI: 10.18173/2354-1075.2026-0008.
- Nguyễn Thị Ngọc (2022). Bồi dưỡng năng lực lập kế hoạch hoạt động trải nghiệm cho giáo viên tiểu học đáp ứng yêu cầu Chương trình giáo dục phổ thông 2018. *Tạp chí Giáo dục*, 22(10), 35-39.
- Nguyễn Thị Kim Lan, Trần Huỳnh Dũng Nhân (2021). Tích hợp nội dung giáo dục địa phương trong hoạt động trải nghiệm cho học sinh tiểu học. *Tạp chí Giáo dục*, 511(1), 48-53.
- Hoàng Công Kiên, Phan Thị Tinh, Lê Thị Hồng Chi, Đặng Thị Phương Thanh, Nguyễn Thị Thu Huyền, Tạ Ngọc Trí (2020). Khai thác yếu tố địa phương trong xây dựng nội dung tổ chức hoạt động trải nghiệm ở các trường tiểu học trên địa bàn tỉnh Phú Thọ. *Tạp chí Giáo dục*, số 488, kỳ 2 tháng 10, tr. 54-58.
- UNESCO (2005). *Space of Gong Culture in the Central Highlands of Viet Nam*. Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.
- Ngô Đức Thịnh (chủ biên, 2006). *Văn hóa, văn hóa tộc người và văn hóa Việt Nam*. NXB Khoa học Xã hội.
- Tô Ngọc Thanh (2007). *Ghi chép về văn hóa và âm nhạc dân gian Tây Nguyên*. NXB Khoa học Xã hội.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan, New York.
- Banks, J. A. (2015). *Cultural Diversity and Education: Foundations, Curriculum, and Teaching, 6th edition*. Routledge, New York.